

Suomen tiedekustantajien liiton vastaus OM:n kyselyyn

Liite pöytäkirjaan, hallituksen kokous 6-2023

Lähetetty 19.4.2023

Valmistelijat: Pauliina Raento, Mikko Poutanen & Riitta Koikkalainen

Kyselylomake suomen kielen tilanteesta ja ehdotettavista toimista suomen kielen elinvoimaisuuden vahvistamiseksi

Tämä kyselylomake on tarkoitettu erityisesti yhdistyksille ja institutionaalisille toimijoille, mukaan luettuna tutkimus- ja kehitystyötä tekevät tutkijat. Tarkoituksena on koota tietoa, joka olisi yksittäisiä kokemuksia kattavampaa.

Oikeusministeriö on asettanut kansalliskielistrategian (2021) mukaisesti selvityshenkilön, jonka tehtävä on kartoittaa suomen kielen tilaa ja esittää tarvittavia politiikkatoimia. Helsingin yliopiston suomen kielen professori ja suomen kielen lautakunnan puheenjohtaja Tiina Onikki-Rantajääskö valittiin hiljattain selvityshenkilöksi.

Tällä lomakkeella kerätään osaltaan tietoa selvityshenkilön työn pohjaksi. Lomakkeella kerättävät tiedot täydentävät kuulemisissa, haastatteluissa ja kirjallisista lähteistä saatavaa tietopohjaa. Huomaathan, että selvityksessä otetaan kantaa pelkästään suomen kielen asemaan, lomakkeella ei siis kysytä muista Suomessa puhuttavista kielistä tai niihin kohdistuvista toimista.

Lomake on auki 1.2.–30.4.2023.

Kysymyksiin toivotaan ytimekkäitä vastauksia suomen kielen käytöstä suomalaisessa yhteiskunnassa.

<https://oikeusministerio.fi/-/seminaari-suomen-kielen-nykytilasta-2.-helmikuuta-2023>

1. Mihin kielenkäytön alueeseen tai toimialaan vastauksesi liittyvät? Esim. työelämä, koulutus, palvelut. Voit myös tarkentaa vastaustasi

Kotimainen tieteellinen kustannus- ja julkaisutoiminta, mukaan lukien siihen liittyvät koulutus, edunvalvonta, tieteellinen tutkimus, kansainväliset suhteet ja tiedeviestintä.

2. Kokemuksia suomen kielen käytöstä alalla, jota haluat(te) kuvata (työpaikka/tutkimuksen kohde/palvelu yms.), myös monikieliset tilanteet/ (1971/2000 merkkiä)

Suomen tiedekustantajien liittoon kuuluu lähes 150 kotimaista tieteen kustantajaa ja julkaisijaa. Valtaosa niistä on tieteellisiä seuroja mutta mukana on myös kaupallisia kirjankustantajia, säätiöitä ja tutkimuslaitoksia. Ne julkaisevat lehtiä, artikkelikokoelmia, monografioita ja yleistajuisia verkkojulkaisuja. Liitto toimii suomeksi mutta tukee monikielistä tiedeviestintää yhtenä Helsinki-aloitteen alkuperäisenä allekirjoittajana: <https://www.helsinki-initiative.org/fi/read>

Suomen tiedekustantajien liitto on tekijänoikeusjärjestö Kopioston kustantajajäsenjärjestö, joka jakaa eteenpäin tiedejulkaisujen käytön kerryttämiä tekijänoikeuskorvauksia. Ks. luvut:

<https://www.kopiosto.fi/kopiosto/tekijoille-ja-kustantajille/kopiointikorvaukset-jasenjarjestoille/>

Liitto jakaa apurahoja, avustuksia ja käännöstukia sekä palkintoja. Näistä tärkein on vuotuinen Vuoden tiedekirja -palkinto (25 000 euroa). Lisäksi liitto käyttää varoja suomenkieliseen täydennyskoulutustoimintaan, opintomatkoihin, kotimaisten tiedejulkaisujen ja niiden tekijöiden kirjamesunäkyvyyteen, tutkimukseen ja viestintään, kansainväliseen toimintaan sekä edunvalvontaan. Vuonna 2022 näihin kohteisiin käytettiin yhteensä lähes 800 000 euroa.

Liitto on yksi Suomen tärkeimmistä käyttäjälle maksuttoman ja välittömästi avoimen tiedejulkaisemisen rahoittajista. Vuonna 2022 vanhojen julkaisujen digitointiin ja kotimaisen tiedejulkaisutoiminnan e-saatavuuden ja -näkyvyyden parantamiseen kohdennettiin yli 200 000 euroa. Suurin osa tästä summasta kohdentui toimintaan, joka ei kerrytä uusia tekijänoikeuskorvauksia.

Suomen tiedekustantajien liitto kantaa syvää huolta kotimaisten tiedekustantajien ja -julkaisijoiden toimintaedellytyksistä. Liitto katsoo, että omakielinen, riippumaton tiedekustannus- ja julkaisutoiminta sekä yleistajuinen tiedeviestintä ovat suomalaisen yhteiskunnan demokratian ja kestävän kansainvälistymisen kriittisiä tukipilareita, joiden hyvinvointia tulee varmistaa ja vaalia.

3. Onko sinulla/ryhmälläsi dokumentoitua tietoa, numeerista tai muuta? Lähde?

(4780/5000 merkkiä)

LAAKSO MIKAEL & ANNA-MAIJA MULTAS (2023) European scholarly journals from small- and mid-size publishers: Mapping journals and public funding mechanisms. *Science and Public Policy* 17.2.2023. <https://doi.org/10.1093/scipol/scac081>

Suomen tiedekustantajien liiton rahoittamassa, JUFO 2- tasolla julkaistussa OA-tutkimuksessa kartoitettiin 16 387 pienen tai keskisuuren tiedejulkaisijan lehteä Euroopassa. Niistä 36 % on OA-julkaisuja (ks. julkaisussa taulukko 2).

Rahoituspohjan ääripäissä ovat jatkuva rahoitus ja sen täydellinen puuttuminen. Väliin mahtuu mm. apurahoja. Joissain maissa (esim. Espanjassa) valtaosaa OA-tiedejulkaisuista kustantavat yliopistot ja tutkimuslaitokset, kun taas Suomessa ja muualla Pohjolassa seurojen kustannus- ja julkaisutoiminta on tavallista (ks. kirjoituksen osa 4.4.). Tutkimuksessa useimmat pienet ja keskisuuret kustantajat tekevät vain yhtä tiedelehteä, tyypillisesti muulla kielellä kuin englanniksi (ks. julkaisussa taulukko 4).

Tästä voidaan päätellä, että pienet tieteenalakohtaiset lehtikustantajat ovat merkittävässä roolissa tieteen monikielisuuden vaalimisessa ja oman kielen kehittämisessä tieteen kielenä. On kuitenkin mahdollista, että jäsen- ja tilausmaksujen ja myynnin hujutuksessa paine etsiä korvaavaa rahoitusta kasvaa ja kasvattaa painetta vaihtaa kieli englanniksi laajemman yleisön (ja laajempien rahoitusmahdollisuuksien) saavuttamiseksi. Tämän seurauksena lehden paikallinen relevanssi voi heiketä.

SUOMEN TIEDEKUSTANTAJIEN LIITON KYSELY kotimaisille tiedekustantajille ja julkaisijoille, yhteistyössä Tieteellisten seurain valtuuskunnan (TSV:n) kanssa (2022), vastaajista (n = 86) 71 % edusti tieteellistä seurakustantajaa:

Kustannus- ja julkaisutoiminnan budjettien haitari on suuri (0–3 M€). Yhdessä päässä ovat pienet humanistiset lehdet, jotka tehdään kokonaan talkoovoimin nettiin. Toisessa ovat lääketieteelliset lehdet (mainostulot) ja jotkin kirjankustantajat (oppikirjoja), jotka toimivat kaupalliselta pohjalta, joilla voi olla merkittävää mainosmyyntiä tai joita rahoittaa oppi- tai tutkimuslaitos (esim.

yliopistokustantamo). Yhteistä on, että kotimaiset toimijat eivät tavoittele voittoa vaan muut motiivit ovat toiminnassa ensisijaisia.

Kustannustoiminnan tärkeimmät tulonlähteet olivat TSV:n kanavoima OKM-tuki (julkaisuavustukset), seurojen jäsenmaksut ja julkaisujen tilausmaksut (usein sama asia), apurahat (mm. Kopioston keräämät tekijänoikeuskorvaukset) sekä julkaisujen myynti. Vain kaksi vastaajaa mainitsi kirjoittajamaksut.

Yhtäältä tulos kuvastavat rahoituksen epävarmuutta: rahaa on haettava eri lähteistä vuosittain, sen saaminen on epävarmaa ja kokonaisuus on pirstaleinen. Toisaalta tulos kertoo, että useimmat rahoituskanavat ovat uhattuina ja saavuttamattomissa:

(A) Jos julkaisu on saatavilla maksutta verkossa, miksi maksaa seuran jäsenmaksua tai muuta julkaisun tilausmaksua, saati ostaa julkaisua?

(B) CC-lisenssit eivät kerrytä Kopioston keräämiä tekijänoikeuskorvauksia (mutta kirjoittajat eivät välttämättä voi valita muuta lisenssiä omien rahoitusehtojensa vuoksi)

(C) TSV:n julkaisuavustuksia (valtionapua) voivat saada vain tieteelliset seurat (rekisteröidyt yhdistykset)

(D) Kirjoittajamaksut ovat realistinen vaihtoehto vain joillakin tieteenaloilla

Printti pitää pintansa: Yli 2/3 vastaajista tekee yhä myös painettuja julkaisuja.

Vastaajista 82 % tekee julkaisunsa välittömästi avoimena nettiin. Jos vain osa julkaisusta on tällä tavoin OA, tyypillisesti jaetaan vertaisarvioitu tieteellinen sisältö. 2/3 sallii rinnakkaistallentamisen välittömästi ja lähes kaikki jossain muodossa. 3/4 sallii kustantajan lopullisen version rinnakkaistallentamisen. Kotimaiset toimijat ovat siis sitoutuneet OA-julkaisemiseen rahoituspohjan epävarmuudesta huolimatta.

Yleisimmät haasteet toiminnalle koskivat rahoituspohjan epävarmuutta ja OA-toiminnan vastikkeettomuutta. Huoliksi nostettiin (1) rahoitus ja resurssit, (2) avoimeen julkaisemiseen siirtyminen ja (3) jäsenmäärien ja myynnin (eli tulojen) väheneminen. Rahanpuute ja epävarmuus heikentävät jaksamista ja motivaatiota sekä vaikeuttavat rekrytointia. Huolta kannetaan pulmien vaikutuksesta työn laatuun sekä suomen kielen ja painettujen julkaisujen asemaan.

Vastaajien mielestä kotimaista (suomenkielistä) tiedejulkaisemista pitäisi tukea ja rahoitus tulisi rakentaa selkeäksi ja ennakoitavaksi. Vertaisarvioinnin ja toimitustyön tulisi meritoida tutkijoita.

Julkaisun ja toimittajan ammattitaidon kehittäminen on raskasta, koska se tehdään pääasiassa palkatta omalla ajalla. Esimerkiksi saavutettavuuden sisällöt ja toteutusvaihtoehdot tunnetaan huonosti. Tämä kävi ilmi SAAVUTETTAVUUSKIRJASTO CELIAN JA SUOMEN TIEDEKUSTANTAJIEN LIITON KYSELYSTÄ kotimaisille tiedekustantajille (2022).

Lisää dataa kohdasta 7 ja muista vastauksista lomakkeeseen.

4. Kuvaa lyhyesti ongelmat tai haasteet, jotka haluat(te) tuoda esiin (1966/2000 merkkiä)

Open Access tulkitaan käyttäjälle maksuttomaksi, välittömäksi nettijulkaisemiseksi. Eurooppalaisten tiederahoittajien Plan S on Suomessa muuttunut vaatimukseksi käyttää CC-lisenssejä, mikä loukkaa kustantajien ja tekijöiden perusoikeuksia. Nämä lisenssit antavat pois oikeudenhaltijoiden tekijänoikeuksia eivätkä siksi tuota tekijänoikeuskorvauksia, jotka palaavat kentälle Kopioston

sopimuslissensijärjestelmän välityksellä. Kotimaista tiedejulkaisutoimintaa kohdellaan kuin julkista palvelua mutta siitä ei olla valmiita maksamaan kuten julkisesta palvelusta.

Käyttäjän ei kannata tilata lehteä tai ostaa kirjaa, jonka saa ilmaiseksi netistä. Tuotanto kuitenkin maksaa, vaikka kustannusrakenne on muuttunut. Rahoituspohja on siis romahtanut mutta vakaata korvaavaa rahoitusta ei ole löytynyt.

Esitykset rahoitusratkaisusta ovat kaatuneet yliopistojen ja korkeakoulujen (erityisesti niiden kirjastojen) vastustukseen. Niissä kustannus- ja julkaisutoimintaa, tekijänoikeutta ja lissensikysymyksiä kuitenkin tunnetaan heikosti. Asetettujen työryhmien raportit kertovat näkemysten vaikeasta yhteensovittamisesta. Ks. Avoimen tieteen ja tutkimuksen kansallisen ohjausryhmän asettaman työryhmän loppuraportti *Ehdotukset uusiksi täydentäviksi rahoitusmalleiksi kotimaisille tieteellisille kausijulkaisuille välittömän avoimuuden mahdollistamiseksi* (lokakuu 2022). <https://avointiede.fi/fi/linjaukset-ja-aineistot/koordinaation-raportit-ja-selvitykset>

OKM:n ohjauspolitiikka on ristiriitaista. Resurssit ovat niukat ja vastuuhenkilöt vaihtuvat, ja suhtautuminen tieteen kustantajiin ja tekijöihin on nuivaa.

Määrärahoistaan huolehtivissa kirjastoissa kotimaiset tiedejulkaisijat niputetaan samaan kansainvälisten isojen kustannustalojen kanssa, vaikka ero on oleellinen: kotimaiset tiedekustantajat eivät tavoittele toiminnallaan voittoa, vaan niitä motivoivat mm. oman tieteenalan ja sen kielen kehittäminen.

Tilanne kuormittaa. Riskinä on, että laatu ja kielitaito kärsivät.

5. Kuva ytimekkäästi hyviä käytänteitä ja sitä, mikä toimii (3385/5000 merkkiä)

Suomenkielinen (ja yleisemmin kotimainen) tiedekustannus- ja julkaisutoiminta vaalii suomalaisen tieteen laatua riippumattomalla vertaisarvioinnilla ja laadukkaalla editointityöllä, joka jalostaa raakateksteistä viimeistelyä ”tuotteita”. Omakieliset lehdet kotimaassa ovat myös merkittävä sekä mittakaavaltaan ja käytännöiltään inhimillinen ponnahdusalue kansainvälisiin koitoksiin.

Varsinkin seurakustantajat tarjoavat maksutonta omakielistä julkaisemiseen tähtäävää kirjoittajakoulutusta, joka yliopistoissa ja korkeakouluissa on tunnetusti puutteellista monilla tieteenaloilla. Koulutukset verkottavat tutkijoita ja tukevat yhteisöllisyyttä.

Suurin osa edellä mainitusta toiminnasta on yliopistoista ja korkeakouluista riippumatonta ja niille maksutonta. Kirjoittajat ovat tasaveroisia ja ulkopuolisista paineista riippumattomia siten, että vain käsikirjoituksen laatu ratkaisee, koska kirjoittajamaksuja ei pääsääntöisesti kerätä.

Kotimaiset tieteen julkaisut auttavat pitämään suomen kielen elinvoimaisena suomen kielenä. Julkaisut esittelevät ja vakiinnuttavat uusia käsitteitä, joita asiantuntevat kirjoittajat ja editorit kääntävät suomeksi. Edellä mainitun kirjoittajakoulutuksen ansiosta tutkijoiden kirjoitustaito paranee. Editointityön ansiosta lukijalle tarjotaan kieliasultaan viimeistelyä ja mahdollisimman helposti omaksuttava kokonaisuus.

Editorien täydennyskoulutus on järjestetty laadukkaasti tekijänoikeusjärjestö Kopioston keräämillä tiedejulkaisujen käyttökorvauksilla. Koulutusta järjestävät mm. Suomen tiedekustantajien liitto, Suomen Kustannusyhdistys ja Suomen tiedetoimittajain liitto.

Kotimaiset tiedekustantajat ja -julkaisijat ovat sitoutuneita omakielisen tutkimuksen ja siitä viestimisen laadun vaalimiseen, vaikka se usein tarkoittaa pitkiä työtunteja vailla korvausta.

Kuormittavassa työssä vaihtuvuus on suurta. Myönteistä siinä on se, että useammat tutkijat tuntevat julkaisumailman realiteetteja muutenkin kuin kirjoittajina tai vertaisarvioijina.

Kotimaiset tiedekustantajat ja -julkaisijat ovat jo nyt sitoutuneet avoimeen, lukijalle maksuttomaan julkaisemiseen, vaikka tekevät sitä omalla kustannuksellaan tai epävarmojen avustusten varassa. Toimivat jakelurakenteet on luotu ja osa vanhojen lehtien digitoinnista toteutettu.

Suomenkielisten tiedekirjojen kustantajat kehittävät toimintaansa ja kentän käytäntöjä vaikeasta tilanteesta huolimatta. Muun muassa uusia teknisiä ratkaisuja on otettu käyttöön ja kirjan formaattia monipuolistettu. Kirjankustantajat ovat ammattitaitoisia ja sitoutuneita, mikä näkyy harkittuna julkaisutoiminnan linjana ja jatkuvuutena. Myös riskejä uskalletaan ottaa, vaikka se tehdään omalla kustannuksella tai epävarmalla rahoituksella (esim. Suomessa uudet aiheet ja klassikkoteosten käännökset).

Suomenkielinen tiedekustannus- ja julkaisutoiminta on vaikuttavaa, koska tuottaa yhteiskuntaan luotettavaa uutta tietoa kaikilta tieteenaloilta omalla kielellä. Näin tuetaan yhteiskunnan toimivuutta ja päätöksenteon vastuullisuutta. Veronmaksajat saavat vastinetta tieteeseen sijoittamille varoilleen.

Suomenkielisen tiedekustannus- ja julkaisutoiminnan elinvoimaisuuden turvaaminen ja kehittäminen on ratkaistavissa maltillisella summalla: 1–2 miljoonalla eurolla vuodessa. 2 miljoonaa euroa sisältää tieteellisten lehtien lisäksi suomenkielisen tieteellisen kirjankustannustoiminnan. Kyse on ymmärryksestä ja tahdosta.

6. Ratkaisuehdotuksia: ehdotuksia kielipoliittisiksi toimiksi (tärkein kohta)

(4297/5000 merkkiä)

Kansalliskielistrategiassa korostettua yliopistojen ja korkeakoulujen vastuuta suomen kielestä tieteen kielenä tulee vahvistaa entisestään. Myös muut kotimaiset kielet tulee huomata tässä. Julkaisemisesta kotimaassa tulisi rahoituksessa palkita nykyistä tasaveroisemmin – tai jopa paremmin.

Kotimaisen tiedekustannus- ja julkaisutoiminnan elinvoimaisuus tulee turvata pitkäjänteisesti ja ennakoitavasti niin, että resurssit kentällä riittävät myös toiminnan kehittämiseen. Käyttäjälle maksutonta ja välitöntä avoimuutta vaativien tahojen tulee korvata tällaisen avoimuuden kustannukset julkaisutuotteen kustantajille ja tekijöille tilanteessa, jossa tiedejulkaisemista ohjataan pois kollektiivisen sopimussisensijärjestelmän (tekijänoikeuskorvauksia kerryttävien organisatoristen lisenssimaksujen) ja jäsen- ja tilausmaksukäytäntöjen piiristä. Kirjoittajamaksut eivät ole realistinen tai reilu vaihtoehto useimmille suomenkielisille tiedekustantajille ja kirjoittajille vallitsevassa tiedepoliittisessa asemassa.

Toisin sanoen: Jos kotimaista tiedekustannus- ja julkaisutoimintaa kohdellaan kuin julkista palvelua, siitä tulee maksaa kuten julkisesta palvelusta. Oikeudenhaltijoiden (kustantajien ja tekijöiden) sopimusvapautta, elinkeinovapautta ja tieteen vapautta tulee kunnioittaa ja ratkaisut tulee tuottaa yhteistyössä sen sijaan, että viranomaiset, julkaisujen jakelijat ja tutkimusrahoittajat sanelevat sopivat lisenssit ja toimintatavat yksityisille toimijoille.

Tarvitaan 1–2 miljoonaa euroa, joka voidaan kanavoida kentälle olemassa olevien rakenteiden kautta (seuroille valtionapua jakava TSV ja tekijänoikeuskorvauksia hallinnoiva Kopiosto). Summa on pieni suhteessa kotimaisen tiedekustannus- ja julkaisutoiminnan merkitykseen suomalaisessa yhteiskunnassa.

Yliopistojen ja korkeakoulujen kirjastoissa ja niiden määrärahoissa kotimaiset tiedejulkaisut tulee irrottaa omaksi korvamerkityksi kokonaisuudekseen, joka ei riipu isojen kansainvälisten kaupallisten kustannustalojen tilausmaksuista.

Rahan lisäksi toimintaa voidaan tukea yliopistoissa ja korkeakouluissa niin, että tiedejulkaisemisen hyväksi tehtävä työ sisällytetään työsuunnitelmiin. Näin tieteen laadun valvomisesta ja julkaisujen kehittämisestä palkittaisiin ajalla ja infrastruktuurilla. Kotimaisten julkaisujen hyväksi tehdystä työstä tulee palkita tasaveroisesti (tai enemmän), englanninkielistä ”kansainvälisyyttä” suosimatta.

Kotimainen tiedejulkaisu- ja kustannustoiminta määritellään suomalaisen tieteen keskeiseksi infrastruktuuriksi ja luetaan nykyistä vahvemmin tiedeyhteisön tasaveroiseksi jäseneksi. Kansallinen tiedepolitiikka ohjataan suhtautumaan suopeammin kansalliskieliseen julkaisutoimintaan ja palkitsemaan myös yleistajuisemmasta tiedeviestinnästä. Tämä lisäisi arvostusta, asemaa ja rahoitusta ja helpottaisi kustantajien rekrytointia. Se myös vähentäisi tutkijoiden uraoptimointia, jossa tutkijat kohdentavat vähät resurssinsa paremmin palkitsevaan englanninkieliseen artikkelijulkaisemiseen.

OKM:ssa tekeillä olevan e-lainauskorvauksen tulee kattaa myös e-lainaus korkeakoulukirjastoista, eli yliopistoja ja korkeakouluja ei saa jättää korvausjärjestelmän ulkopuolelle. Asia koskee korvaukseen oikeutettujen tekijöiden lisäksi myös kustantajia, joille motivoituneet tekijät (ja e-kirjojen ääninäyttelijät) ovat elintärkeitä.

Lainauksen määrä on selkeä peruste korvauksen määrälle. Korvauksia ei tule rajata tiettyihin lisenssiin, eikä kustantajaa ei saa pakottaa lisensoimaan tuotteitaan kirjastoille. Oikeudenhaltijoiden on säilytettävä oikeus määrätä teostensa käytöstä. E-lainaukselle ”riittävien oikeuksien hankkimista” teosten lukijoilta ei tule säilyttää vain kustantajien tehtäväksi ja korvattavaksi. Varojen mitoituksessa on syytä pitää mielessä e-lainauksen määrän oletettava kasvu tulevaisuudessa.

Ks. *E-aineistojen kirjastokorvausten korvaamista koskeva selvitys* <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-793-2> ja sen lausuntokierros.

Tekijänoikeuslain ns. kansallisen kakkospaketin valmisteluun tulee varata aikaa ja oikeudenhaltijoita tulee kuulla ja osallistaa aikaisempaa paremmin. Edellinen kierros kärsi suomalaiselle lainvalmistelulle tavallisista ongelmista, jotka ovat ratkaistavissa.

Lisätietoa: <https://okm.fi/paatos?decisionId=0900908f80816c19> ja <https://okm.fi/-/tekijanoikeuslaki-muuttuu>

7. Mahdollisia lähteitä (1997/2000 merkkiä)

Avoimen tieteen suositukset <https://avointiede.fi/fi>

CC-lisenssit <https://creativecommons.fi/lisenssit/>

Ilva J (2018) Looking for commitment: Finnish open access journals, infrastructure and funding. *Insights* 31 [10.1629/uksg.414](https://doi.org/10.1629/uksg.414)

Kaakinen L & P Raento (2019) Avoimen julkaisemisen kotimainen rahoitusmalli tarvitsee kestävä ratkaisun. *Tieteessä tapahtuu* 37 <https://journal.fi/tt/article/view/79379>

Koikkalainen R (2018) Mistä rahat avoimeen julkaisemiseen? *Terra* 130 <https://terra.journal.fi/article/view/77430/38578>

Laakso M, L Matthias & N Jahn (2021) Open is not forever. A study of vanished open access journals. *Journal of the Assoc for Information Science and Technology* 72 <https://doi.org/10.1002/asi.24460>

Lahtinen A (2021) Ääripäät ja arvottomat. *Tietolinja* 2/21 <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021121761723>

Late E, L Korkeamäki, J Pölönen & S Syrjämäki (2020) The role of learned societies in national scholarly publishing. *Learned Publishing* <https://doi.org/10.1002/leap.1270>

Lietzen H ym. (2022) Suomen kansallisbibliografia 2022. Fennica ja Viola lukuina. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-8826-7> Kansalliskirjasto

Plan S <https://www.coalition-s.org/>

Suomen Akatemian rahoitusehdot <https://www.aka.fi/tutkimusrahoitus/hae-rahoitusta/nain-haet-rahoitusta/ohjekemisto/rahoitusehdot/>

Tiede ja tutkimus -portaali <https://www.tiedejatutkimus.fi/fi/>

Tiedelehtien käyttöehdot, avoin julkaiseminen ja sen rahoitus (2021) <https://tiedekustantajat.fi/kayttoehdot-ja-avoimuus/> Suomen tiedekustantajien liitto

VASTUULLINEN TIEDE:

Raento P 30.9.2021 <https://vastuullinentiede.fi/fi/ajankohtaista/tieteen-julkaiseminen-omalla-kielella-edistaa-kansainvalistymista-ja-demokratiaa>

Syrjämäki S

15.3.2019 <https://vastuullinentiede.fi/fi/julkaiseminen/avoin-tieteellinen-julkaiseminen-suomessa>

19.12.2019 <https://vastuullinentiede.fi/fi/julkaiseminen/plan-s-herttaassa-vai-patakakkonen>

26.10.2020 <https://vastuullinentiede.fi/fi/julkaiseminen/tiedekustantaminen-yksi-tarkeimmista-tutkimusinfrastruktuureista>